

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในมุมมองของคน พื้นที่ : กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง

Potential of Historical Tourism Site from the Perspective of Local People: A Case Study of Red Tank Historical Park

วันที่รับบทความ : 23/05/2564

วันแก้ไขบทความ : 21/07/2564

วันตอบรับบทความ : 05/08/2564

เจษฎา นกน้อย¹

Chetsada Noknoi¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถ้ำแดง” ของคนพื้นที่ 2) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงในมุมมองของคนพื้นที่ 3) ศึกษาศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงในมุมมองของคนพื้นที่ และ 4) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงในมุมมองของคนพื้นที่ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง จำนวน 397 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถ้ำแดง” ของคนพื้นที่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงในมุมมองของคนพื้นที่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงในมุมมองของคนพื้นที่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงในมุมมองของคนพื้นที่เรียงลำดับความสัมพันธจากมากไปน้อย ได้แก่ ผลผลิตหรือบริการการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถ้ำแดง” อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และกายภาพการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ปัจจัยทั้งหมดสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงได้ร้อยละ 69.8

¹ รองศาสตราจารย์ ดร., คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Associate Professor Dr., Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University

คำสำคัญ: ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว, แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์, อุทยานประวัติศาสตร์
อิงแดง

Abstract

This research aims to 1) study knowledge and understanding about the history of “Red Tank” of local people, 2) study the tourism marketing mix factors of Red Tank Historical Park from the perspective of local people, 3) study the potential of Red Tank Historical Park from the perspective of local people, and 4) study the factors affecting the potential of Red Tank Historical Park from the perspective of local people. The sample comprised some 397 people living in Srinakarin District, Phatthalung Province. The research instrument was a questionnaire, which was then analyzed according to maximum, minimum, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The findings revealed that 1) the overall knowledge and understanding about the history of “Red Tank” of local people was at a moderate level, 2) the overall tourism marketing mix factors of Red Tank Historical Park from the perspective of local people was at a high level, 3) the overall potential of Red Tank Historical Park from the perspective of local people was at a high level, and 4) the factors most affecting the potential of Red Tank Historical Park from the perspective of local people including, sorted from high to low, tourism products or services, touristic place, knowledge and understanding about the history of “Red Tank”, age, length of stay in the area, and tourism physical evidence. Altogether, the factors considered explain 69.8% of the variance in the potential of Red Tank Historical Park.

Keywords: Potential of Tourism Site, Historical Tourism Site, Red Tank Historical Park

บทนำ

แม้ประเทศไทยจะมีมากถึง 77 จังหวัด ซึ่งแต่ละจังหวัดต่างมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นที่พร้อมจะรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการสัมผัสการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันก็ตาม แต่จังหวัดหนึ่งในอดีตอาจจะไม่ใช่จุดหมายการท่องเที่ยวที่สำคัญ แต่ปัจจุบันกลับเป็น “เมืองรอง” ของการท่องเที่ยวที่มีรายได้อันดับหนึ่ง มีอัตราการเจริญเติบโตถึง 14% โดยในปีพ.ศ. 2559 สามารถทำรายได้ถึงกว่า 2,590 ล้านบาท ปีพ.ศ. 2560 ทำรายได้กว่า 3,155 ล้านบาท ส่วนปีพ.ศ. 2561 สร้างรายได้เข้าจังหวัดกว่า 3,400 ล้านบาท และมีนักท่องเที่ยวสูงถึง 1.6 ล้านคนต่อปี นั่นคือ จังหวัดพัทลุง (Post Today, 2019)

พัทลุงเป็นจังหวัดในภาคใต้ตอนล่างของไทยที่มีประวัติความเป็นมายาวนานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ดังปรากฏหลักฐานการค้นพบขวานหินขัดสมัยศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 13-14) ใน

หลายอำเภอ เป็นแหล่งชุมนุมที่ได้รับวัฒนธรรมอินเดีย ในพุทธศตวรรษที่ 19 เมืองพัทลุงภายใต้การปกครองของกรุงศรีอยุธยาในฐานะเป็นเมืองขึ้นตรี ซึ่งนับว่าเป็นหัวเมืองหนึ่งของราชอาณาจักรทางใต้ ในสมัยนั้นเมืองพัทลุงมักจะประสบปัญหาการโจมตีจากกลุ่มโจรสลัดมาเลย์อยู่เสมอ ปัญหาดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีการย้ายที่ตั้งเมืองอยู่เสมอ และเป็นมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวเมืองพัทลุงเป็นนักต่อสู้ที่เข้มแข็ง ในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ได้มีการย้ายสถานที่ตั้งเมืองอีกหลายครั้ง และได้ยกขึ้นเป็นเมืองชั้นโท ชาวพัทลุงมีบทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในหัวเมืองภาคใต้ เพราะปรากฏอยู่เสมอว่าทางเมืองหลวงได้มีคำสั่งให้เกณฑ์ชาวพัทลุงพร้อมด้วยเสบียงอาหารไปทำสงครามปราบปรามกบฏในหัวเมืองมลายู ซึ่งบทบาทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความสำคัญของเมืองพัทลุงทางด้านการเมืองการปกครองได้เป็นอย่างดี (Nookaeo, 2018)

เหตุการณ์ “ถังแดง” หรือ รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า “เผาถังแดง” เป็นเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของรัฐที่ใช้วิธีการรุนแรงนอกกระบวนการทางกฎหมายเพื่อลงโทษผู้ต้องสงสัยว่าเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการคอมมิวนิสต์ในเขตจังหวัดพัทลุงและพื้นที่ใกล้เคียงในช่วงทศวรรษ 2510 ภายใต้รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ปฏิบัติการที่ถูกกล่าวถึงในแง่ลบนี้ คือ การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐจับกุมผู้ต้องสงสัยมาใส่ในถังน้ำมันขนาด 200 ลิตร ซึ่งใส่น้ำมันเชื้อเพลิงเอาไว้ในถังถึงประมาณ 20 ลิตร แล้วจึงเผาผู้ต้องสงสัยเหล่านั้น โดยที่ผู้ต้องสงสัยบางส่วนถูกทรมานจนเสียชีวิตมาก่อนหน้านั้น ในขณะที่บางส่วนซึ่งยังไม่เสียชีวิตก็จะถูกเผาทั้งเป็น ซึ่งในขณะที่เผาก็มีการเร่งเครื่องยนตร์บรรทุกเพื่อกลับเสียงกรีดร้องของผู้ถูกสังหาร (Prachatai, 2019) หลังจากนั้นจึงนำร่างซึ่งเหลือเพียงเถ้าถ่านเททิ้งลงคลองด้านข้างค่ายทหาร ซึ่งตลอดระยะเวลาของปฏิบัติการในครั้งนั้นคาดว่าจะมีประชาชนที่ถูกฆ่าอย่างโหดเหี้ยมมากกว่า 3,000 คน และแทบไม่เคยได้รับการบันทึกในหน้าประวัติศาสตร์ของไทย (Thai PBS, 2019) โดยชาวบ้านที่ถูกฆ่าส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในพื้นที่อำเภอป่าบอน อำเภอกงหรา อำเภอตะโหมด อำเภอศรีบรรพต อำเภอป่าพะยอม อำเภอเมือง อำเภอกวนขนุน อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง และบางอำเภอของจังหวัดตรัง (Yuthong, 2015) ในปีพ.ศ. 2538 ชุมชนในพื้นที่ได้ร่วมกันสร้างอุทยานประวัติศาสตร์ถังแดงขึ้นจากเงินบริจาคของชาวบ้าน บนเนื้อที่ 4 ไร่ 1 งาน (Jatupornpipat, 2017) ตำบลลำสินธุ์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ดังภาพที่ 1 ณ สถานที่จริงที่เคยเป็นค่ายทหาร เพื่อรำลึกเหตุการณ์ถังแดง ให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ หลีกเลี่ยงความรุนแรงอันเกิดจากความขัดแย้งทางความคิดความเชื่อที่แตกต่างกัน และมีการจัดงานรำลึกเป็นประจำทุกปี (Sinphraethong Network Learning Center, n.d.)

ภาพที่ 1 อุทยานประวัติศาสตร์ถังแดง

งานวิจัยนี้เกิดขึ้นเพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในมุมมองของคนพื้นที่: กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์ถังแดง เนื่องจากอุทยานประวัติศาสตร์ถังแดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์จริงและความทรงจำในอดีตที่เจ็บปวดของความไม่เท่าเทียมและความต่างทางอุดมคติ จนเกิดความขัดแย้งรุนแรงนำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่าง "รัฐกับประชาชน" (Jatupornpipat, 2017) เพื่อมิให้เหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นซ้ำอีก เพราะสะท้อนถึงความล้มเหลวของกระบวนการยุติธรรมในการเอาผิดทางกฎหมายแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดังกล่าวเช่นเดียวกับเหตุการณ์รุนแรงอื่น ๆ อีกหลายครั้งที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐต่อประชาชน (Mektrairat, 2016) ฉะนั้นหากคนพื้นที่เล็งเห็นถึงศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถังแดงก็จะเป็นพลังผลักดันให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหันมาให้ความสำคัญและยกให้เป็นหมุดหมายการท่องเที่ยวหนึ่งของจังหวัด ทั้งนี้เพราะแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุงที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Post Today, 2019) นี่จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มทางเลือกด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุง ซึ่งสอดคล้องกับหนึ่งในมาตรการระยะยาวเพื่อแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของภาคท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยได้อย่างยั่งยืนพร้อมกับช่วยกระจายรายได้อย่างทั่วถึง โดยใช้จุดแข็งด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต อัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาให้มีแหล่งท่องเที่ยวประเภทมนุษย์สร้างขึ้น มาบูรณาการให้เกิดประสบการณ์ท่องเที่ยวที่แตกต่าง เพื่อลดการแข่งขันทางด้านราคาและเพิ่มค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักท่องเที่ยว (Surawattananon, 2019) เพราะการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีการวางแผนที่สอดคล้องกัน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ (Noknoi, 2016) ทั้งนี้เพราะการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวมิใช่แค่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่เป็นการพัฒนาโดยคำนึง

โอกาสและอุปสรรคในด้านต่าง ๆ ของการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (Noknoi, 2010) ซึ่งสอดคล้องกับ Pradit and Pamprasit (2014) ที่กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพและโอกาสด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการสนับสนุนและการร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการเพิ่มศักยภาพและมาตรฐานการให้บริการด้านต่าง ๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ดังแดง” ของคนพื้นที่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงในมุมมองของคนพื้นที่
3. เพื่อศึกษาศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงในมุมมองของคนพื้นที่
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงในมุมมองของคนพื้นที่

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และโบราณคดี รวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของคนรุ่นหลัง เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว ได้ความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการ ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อาจจำแนกประเภทได้ดังนี้ (Phitphoomvithi, 2020) อุทยานประวัติศาสตร์ (Historical Park) ซากอารยธรรม แหล่งโบราณคดี เมืองโบราณ (Dead Monuments Archaeological Sites/Old Town) พระราชวัง วัง พระตำหนัก ตำหนัก พระที่นั่ง คຸ້ມ (Place/Residence of Royalty) ศาสนสถาน (Religious Place) ปราสาทหิน ปรังกะ กູ່ (Sandstone Sanctuary) อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน ศาลวีรชน อนุสาวรีย์ (Monument) พิพิธภัณฑ์ทางด้านการประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมและศิลปะร่วมสมัย (Historical and Cultural Museum) ป้อมปราการ กำแพงเมือง ประตูเมือง คูเมือง (Fortress/City Wall/City Gate/Moat) สิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรม (Other Historical and Cultural Elements) สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม (Architectural Building)

สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์นั้นมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะตัว มีความแตกต่างไปตามแต่ละสถานที่ อีกทั้งยังมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม เป็นศูนย์รวมความผูกพันทางจิตใจของคนในแต่ละยุคสมัย ซึ่งประเทศไทยนั้นมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับทาง

ประวัติศาสตร์อยู่หลายแห่ง มีความโดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญด้านการท่องเที่ยว (Suwattikun, 2009)

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นว่าเพียงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ คุณค่าและสิ่งดึงดูดใจ (Value and Attractions: VA) ความสะดวกในการเข้าถึง (Accessibility: ACC) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities: AME) การออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design: UD) และความปลอดภัย (Security: SEC) (Songsunthornwong & Phuriphakdee, 2020) สำหรับหลักเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพของแหล่งเที่ยวนั้น Klindeeplee (2008) กล่าวว่า มี 4 ด้าน คือ

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น โบราณวัตถุสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ รวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ คือ ความปลอดภัยของการท่องเที่ยวในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับ

3. องค์ประกอบด้านกระบวนการและกิจกรรม คือ การประเมินถึงความหลากหลายของกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่ การให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม และโอกาสในการสร้างจิตสำนึก

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม คือ การประเมินถึงองค์กรท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้าง และประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจหรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยว

การกำหนดปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวเป็นการหาปัจจัยทางการตลาดให้เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายให้เพิ่มขึ้น Jaiuea, Kulsiri, Atiwetin and Sirisutthikul (2015) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวประกอบด้วย 7 ด้าน คือ

1. ผลิตภัณฑ์หรือบริการการท่องเที่ยว (Product/Service) คือ สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เสนอขายให้แก่ผู้ซื้อ ผลิตภัณฑ์จะต้องมีประโยชน์และคุณค่า

ในสายตาลูกค้า และต้องมีการเลือกคุณภาพที่สามารถสร้างความประทับใจแก่ลูกค้าได้ โดยสามารถแบ่งออกได้ 2 ลักษณะ คือ ผลึกภัณฑ์ที่จับต้องได้ และผลึกภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้

2. ราคาหรือค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยว (Price) การตั้งราคาควรคำนึงถึงความเป็นธรรมที่ลูกค้าจะต้องรับภาระในการซื้อสินค้าหรือบริการ (Lovelock & Wirtz, 2014) ทั้งนี้ราคาของสินค้าหรือบริการในแหล่งท่องเที่ยวต้องกำหนดมาจากคุณภาพ คุณค่า และประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ การกำหนดราคามีบทบาทต่อการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว หากกำหนดราคาต่ำเกินไปจะทำให้มีนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวมากจนเกินขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว หากกำหนดราคาสูงขึ้นและคุ้มค่าต่อการท่องเที่ยวจะคัดกรองเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สนใจเรียนรู้ และซึมซับประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

3. สถานที่ท่องเที่ยว (Place) คือ สถานที่หรือช่องทางในการนำผลึกภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวจากผู้ผลิตไปเสนอขายหรือส่งมอบให้แก่นักท่องเที่ยว และช่องทางการจัดจำหน่ายสำหรับการท่องเที่ยวยังหมายถึงวิธีการที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและรวดเร็วอีกด้วย ดังนั้นในการกำหนดช่องทางการจัดจำหน่ายสำหรับการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงทำเลที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการซื้อสินค้าและบริการ ความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว

4. การส่งเสริมการท่องเที่ยว (Promotion) คือ การกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้เชิงบวกต่อแหล่งท่องเที่ยวและตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ทั้งนี้การส่งเสริมการตลาดที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่จะกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการกำหนดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับประเภทของนักท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ตามที่คาดหวังไว้

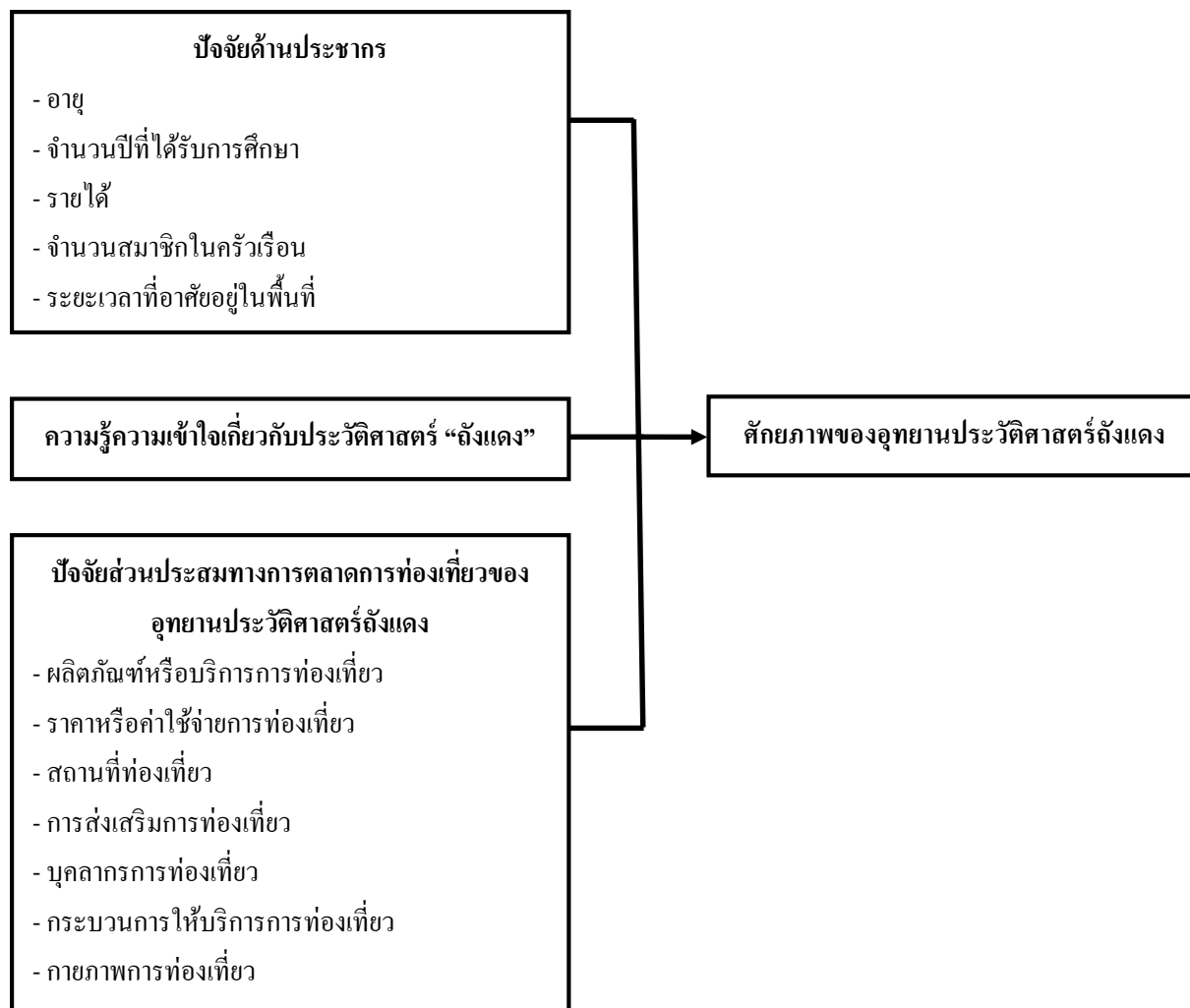
5. บุคลากรการท่องเที่ยว (People) คือ พนักงานหรือผู้ที่ให้บริการจะส่งผลโดยตรงต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยว ดังนั้นในการพิจารณาเลือกบุคลากรที่ให้บริการจำเป็นต้องพิจารณาถึงคุณภาพในการให้บริการ ได้แก่ มีความรู้และความเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยว มีความสามารถ ความชำนาญ สามารถให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง ความเป็นมิตร และมีจำนวนผู้ให้บริการที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

6. กระบวนการให้บริการการท่องเที่ยว (Process) เป็นวิธีการปฏิบัติงานบริการเพื่อส่งมอบบริการที่ถูกต้องแม่นยำ รวดเร็ว และสร้างความประทับใจ (Serirat, Serirat, Meechinda, Lertwannawit, Laksitanon, Patavanich & Anutchanon, 2009) การสร้างความประทับใจต่อการท่องเที่ยวต้องสามารถส่งมอบบริการที่ถูกต้องแม่นยำ รวดเร็ว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก การขอข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ง่ายและสะดวก มีการดูแลความปลอดภัย และอำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยว

7. กายภาพการท่องเที่ยว (Physical Evidence) คือ สิ่งที่สามารถมองเห็นได้และสร้างความประทับใจ ดังนั้นลักษณะทางกายภาพของการท่องเที่ยวจะต้องมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

นอกจากนี้ยังรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่จัดเตรียมสำหรับนักท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบายและเพลิดเพลินในการเยี่ยมชมโดยต้องมีการดูแลรักษาลักษณะทางกายภาพเหล่านี้ให้อยู่ในสภาพดั้งเดิม ไม่ชำรุดทรุดโทรม เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีของการท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ ประชาชนในอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 26,881 คน (National Statistical Office, 2020) สำหรับขนาดตัวอย่งนั้นได้จากการเปิดตารางของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งระบุขนาดตัวอย่างสำหรับจำนวนประชากร 25,001-50,000 คน ไว้ที่ 397 ตัวอย่าง การวิจัยนี้จึงกำหนดขนาดตัวอย่างที่ 397 ตัวอย่าง แล้วจึงสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จนได้ตัวอย่างครบตามจำนวน

เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ จำนวนปีที่ได้รับการศึกษารายได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ลักษณะเป็นแบบให้เติมข้อมูลลงในช่องว่าง

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถึงแดง” เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ โดยกำหนดค่าคะแนนคำตอบไว้ คือ ตอบถูก ให้ 1 คะแนน ตอบผิด ให้ 0 คะแนน

ตอนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถึงแดง ได้แก่ ผลิตภัณฑ์หรือบริการการท่องเที่ยว ราคาหรือค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว กระบวนการให้บริการการท่องเที่ยว และกายภาพการท่องเที่ยว ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยที่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด และ 5 หมายถึง มากที่สุด

ตอนที่ 4 ศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถึงแดง ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยที่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด และ 5 หมายถึง มากที่สุด

วิธีสร้างเครื่องมือการวิจัย

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และนำมาแก้ไขปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์

3) ทดสอบเครื่องมือก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล ซึ่งมีวิธีการดังนี้

3.1) การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบข้อคำถามและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ ซึ่งพบว่าข้อคำถามทั้งหมดมีค่า IOC มากกว่า 0.5

3.2) การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) โดยใช้สูตรของ Cronbach (1970) ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของมาตรวัดที่ใช้ในการวิจัยนี้ พบว่า มาตรวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถึงแดง” มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้อยู่ในระดับดี โดย

มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ .832 ขณะที่มาตรวัดปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำดงทั้ง 7 ด้าน คือ ผลิตภัณฑ์หรือบริการการท่องเที่ยว ราคาหรือค่าใช้จ่าย การท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว กระบวนการให้บริการการท่องเที่ยว และกายภาพการท่องเที่ยว มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้อยู่ในระดับดี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ .841 .818 .853 .836 .870 .864 และ .828 ตามลำดับ และมาตรวัดศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำดง มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้อยู่ในระดับดี โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ .887

4) นำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติพรรณนาใช้ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่ออธิบายข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามตอนที่ 1 และใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่ออธิบายข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามตอนที่ 2-4

2. สถิติอนุมานใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำดง

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนในอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุต่ำสุด 15 ปี สูงสุด 72 ปี อายุเฉลี่ย 29.81 ปี (SD=9.101) ขณะที่จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาต่ำสุด 0 ปี คือ ไม่ได้รับการศึกษา จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาสูงสุด 22 ปี คือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาเฉลี่ย 13.22 ปี คือ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (SD=3.012) กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่ำสุด 0 บาท/เดือน สูงสุด 50,000 บาท/เดือน รายได้เฉลี่ย 18,355.66 บาท/เดือน (SD=11.242) กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 6 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.75 คน (SD=2.490) ระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 72 ปี ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เฉลี่ย 21.49 ปี (SD=7.358)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถ้ำดง”

การศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถ้ำดง” พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถ้ำดง” ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจระดับมากในเรื่อง จังหวัดพัทลุงเป็น 1 ใน 16 จังหวัดที่มีพรรคคอมมิวนิสต์เข้ามาปฏิบัติการมากที่สุดในประเทศไทย “ถ้ำดง” ที่ถูกกล่าวถึงในกรณี “ถ้ำดง” คือ ถ้ำน้ำมัน กรณี “ถ้ำดง” คือ การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของรัฐลงโทษผู้ต้องสงสัยว่าเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการคอมมิวนิสต์ด้วยการยิงใส่ถึงแล้วเผาหรือฉีดยาให้หล่นจากที่สูง และอุทยาน

ประวัติศาสตร์ดังแดงตั้งอยู่ที่ตำบลลำสินธุ์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลางในเรื่อง กรณี “ดังแดง” คาดว่ามีประชาชนที่ถูกฆ่าอย่างโหดเหี้ยมมากกว่า 3,000 คน กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยในเรื่อง กรณี “ดังแดง” ไม่ได้เกิดขึ้นในจังหวัดพัทลุงภายใต้บริบทสงครามโลกครั้งที่ 2 กรณี “ดังแดง” ไม่ได้เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 2500 กรณี “ดังแดง” ไม่ได้เริ่มมีการใช้ความรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและแนวร่วมพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในปีพ.ศ. 2509 ที่บ้านควนปลงใกล้ตัวเมืองพัทลุง กรณี “ดังแดง” ไม่ได้เกิดขึ้นสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม และกรณี “ดังแดง” ไม่ได้มีหลักฐานว่ากำลังทหารตำรวจเริ่มเข้าสู่พื้นที่จังหวัดพัทลุงราวปีพ.ศ. 2509 และจับชาวบ้านไปราว 50-60 คน ในพื้นที่ตำบลเกาะเต่า ตำบลควนขนุน ในข้อหาคอมมิวนิสต์ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ดังแดง”

(n = 397)				
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ดังแดง”	$\bar{X}$	SD	แปลผล	
- จังหวัดพัทลุงเป็น 1 ใน 16 จังหวัดที่มีพรรคคอมมิวนิสต์เข้ามาปฏิบัติการมากที่สุดของประเทศไทย	0.97	0.175	มาก	
- “ดังแดง” ที่ถูกกล่าวถึงในกรณี “ดังแดง” คือ ถังน้ำมัน	0.95	0.204	มาก	
- กรณี “ดังแดง” คือ การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของรัฐลงโทษผู้ต้องสงสัยว่าเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการคอมมิวนิสต์ด้วยการยัดใส่ถังแล้วเผาหรือถีบให้หล่นจากที่สูง	0.94	0.268	มาก	
- อุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงตั้งอยู่ที่ตำบลลำสินธุ์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง	0.91	0.329	มาก	
- กรณี “ดังแดง” คาดว่ามีประชาชนที่ถูกฆ่าอย่างโหดเหี้ยมมากกว่า 3,000 คน	0.59	0.404	ปานกลาง	
- กรณี “ดังแดง” เกิดขึ้นในจังหวัดพัทลุงภายใต้บริบทสงครามโลกครั้งที่ 2	0.33	0.487	น้อย	
- กรณี “ดังแดง” เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 2500	0.31	0.466	น้อย	
- กรณี “ดังแดง” เริ่มมีการใช้ความรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและแนวร่วมพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในปีพ.ศ. 2509 ที่บ้านควนปลงใกล้ตัวเมืองพัทลุง	0.29	0.460	น้อย	
- กรณี “ดังแดง” เกิดขึ้นสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม	0.28	0.452	น้อย	
- กรณี “ดังแดง” มีหลักฐานว่ากำลังทหารตำรวจเริ่มเข้าสู่พื้นที่จังหวัดพัทลุงราวปีพ.ศ. 2509 และจับชาวบ้านไปราว 50-60 คน ในพื้นที่ตำบลเกาะเต่า ตำบลควนขนุน ในข้อหาคอมมิวนิสต์	0.26	0.458	น้อย	
รวม	5.89	1.293	ปานกลาง	

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง

การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยหากพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการการท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยว และด้านกายภาพการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านราคาหรือค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยว และด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านกระบวนการให้บริการการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านบุคลากรการท่องเที่ยว รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง

(n = 397)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของ อุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ผลิตภัณฑ์หรือบริการการท่องเที่ยว	4.51	0.842	มากที่สุด
สถานที่ท่องเที่ยว	4.38	0.818	มากที่สุด
กายภาพการท่องเที่ยว	4.35	0.822	มากที่สุด
ราคาหรือค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยว	3.98	0.836	มาก
การส่งเสริมการท่องเที่ยว	3.56	0.827	มาก
กระบวนการให้บริการการท่องเที่ยว	3.24	0.825	ปานกลาง
บุคลากรการท่องเที่ยว	2.12	0.811	น้อย
รวม	3.73	0.829	มาก

ศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง

การศึกษาศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ศักยภาพด้านพื้นที่ และศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน

คือ ศักยภาพด้านกิจกรรม และกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ศักยภาพด้านการจัดการ รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง

(n = 397)

ศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ศักยภาพด้านพื้นที่	3.96	0.897	มาก
ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม	3.72	0.902	มาก
ศักยภาพด้านกิจกรรม	3.39	0.826	ปานกลาง
ศักยภาพด้านการจัดการ	2.56	0.843	น้อย
รวม	3.41	0.865	มาก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง

การวิเคราะห์พหุสัมพันธ์ โดยการตรวจสอบค่า Tolerance และค่า VIF ของตัวแปรพยากรณ์ พบว่า ค่า Tolerance ของตัวแปรพยากรณ์ทุกตัวแปร มีค่าอยู่ระหว่าง 0.276 - 0.906 และค่า VIF มีค่าอยู่ระหว่าง 1.304 – 3.822 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Hair, Black, Babin and Anderson (2010) ที่กำหนดให้ค่า Tolerance มีค่ามากกว่า 0.01 และค่า VIF ที่ไม่เกิน 10 แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์ทุกตัวแปรไม่เกิดปัญหาความเป็นพหุสัมพันธ์ (Multicollinearity) ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

จากการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง เรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ผลกระทบหรือบริการการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถ้ำแดง” อายุระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และกายภาพการท่องเที่ยว โดยปัจจัยทั้งหมดสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงได้ร้อยละ 69.8 รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์การถดถอย

(n = 397)

	Unstandardized		Standardized		t	Sig.
	Coefficients		Coefficients			
	B	Std. Error	Beta			
(Constant)	.264	.162			.152	.896
อายุ	.162	.055	.157		2.639	.009*
จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา	.018	.014	.041		1.524	.126
รายได้	.024	.020	.019		.572	.588
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	.041	.046	.039		.801	.402
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่	.129	.063	.131		2.445	.014*
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถังแดง”	.198	.072	.164		3.956	.001*
ผลิตภัณฑ์หรือบริการการท่องเที่ยว	.403	.051	.387		8.927	.000*
ราคาหรือค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยว	.007	.014	.036		1.214	.293
สถานที่ท่องเที่ยว	.215	.087	.172		2.904	.005*
การส่งเสริมการท่องเที่ยว	.039	.058	.037		.703	.486
บุคลากรการท่องเที่ยว	.026	.049	.023		.566	.602
กระบวนการให้บริการการท่องเที่ยว	.015	.044	.018		.231	.807
กายภาพการท่องเที่ยว	.121	.062	.119		2.098	.034*
R = 0.812, R ² = 0.698, Adjusted R ² = 0.604						

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถังแดง”

การศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถังแดง” พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถังแดง” ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะแม้ว่าประวัติศาสตร์ “ถังแดง” จะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ก็ตาม หากแต่ระยะเวลาได้ล่วงเลยมาแล้วกว่า 50 ปี ประกอบกับการถูกละเลยที่จะกล่าวถึงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพราะเหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความล้มเหลวของกระบวนการยุติธรรมในการเอาผิดทางกฎหมายแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับเหตุการณ์รุนแรงอื่น ๆ อีกหลายครั้งที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐต่อประชาชน (Mektrairat, 2016) ทำให้คนรุ่นใหม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถังแดง” ไม่มากเท่าที่ควร เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากในเรื่อง จังหวัดพัทลุงเป็น 1 ใน 16

จังหวัดที่มีพรรคคอมมิวนิสต์เข้ามาปฏิบัติการมากที่สุดของประเทศไทย “ถังแดง” ที่ถูกกล่าวถึงในกรณี “ถังแดง” คือ ถังน้ำมัน กรณี “ถังแดง” คือ การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของรัฐลงโทษผู้ต้องสงสัยว่าเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการคอมมิวนิสต์ด้วยการยิงใส่ถึงแล้วเผาหรือตีบให้หล่นจากที่สูงและอุทยานประวัติศาสตร์ถังแดงตั้งอยู่ที่ตำบลลาลินธุ์ อำเภอสรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ทั้งนี้เพราะทั้ง 4 ประเด็นดังกล่าวเป็นสาระสำคัญของเหตุการณ์ “ถังแดง” ที่มักจะได้รับการบอกเล่ากันปากต่อปากของคนในพื้นที่ และปรากฏในงานของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ Yuthong (2015) Jatupornpipat (2017) Kanitthakun (2019) Tangprasert (2020)

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลางในเรื่อง กรณี “ถังแดง” คาดว่ามีประชาชนที่ถูกฆ่าอย่างโหดเหี้ยมมากกว่า 3,000 คน ทั้งนี้เพราะแม้จะเชื่อกันว่ามีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์นี้เป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่สามารถระบุถึงจำนวนผู้เสียชีวิตได้อย่างชัดเจน โดยบางแหล่งข้อมูลระบุว่ามียุติภัย 3,008 ราย ในขณะที่ข้อมูลจากพันเอก วิจักขณ์ พันธ์ เรือนทอง นายทหารผู้รับผิดชอบภารกิจด้านการเจรจากับกองกำลังพรรคคอมมิวนิสต์ภาคใต้ ระบุว่า จำนวนดังกล่าวเป็นยอดผู้เสียชีวิตในกรณีคอมมิวนิสต์ทั้งหมดของจังหวัดพัทลุง นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี มิใช่กรณีของถังแดงเท่านั้น ในขณะที่พันเอกหาญ พงศ์สิฏฐานนท์ ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายอำนวยการและประสานงานกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในในขณะนั้น ยอมรับในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 ว่าข่าวที่ระบุว่าเจ้าหน้าที่ของ กอ.รมน. ได้สังหารชาวบ้านจากหลายอำเภอของจังหวัดพัทลุงด้วยการจุดไฟเผาซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตราว 3,000 ศพ นั้นเป็นความจริง (Mektrairat, 2016)

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยในเรื่อง กรณี “ถังแดง” ไม่ได้เกิดขึ้นในจังหวัดพัทลุงภายใต้บริบทสงครามโลกครั้งที่ 2 กรณี “ถังแดง” ไม่ได้เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 2500 กรณี “ถังแดง” ไม่ได้เริ่มมีการใช้ความรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและแนวร่วมพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2509 ที่บ้านควนปลงใกล้ตัวเมืองพัทลุง กรณี “ถังแดง” ไม่ได้เกิดขึ้นสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม และกรณี “ถังแดง” ไม่ได้มีหลักฐานว่ากำลังทหารตำรวจเริ่มเข้าสู่พื้นที่จังหวัดพัทลุงราวปีพ.ศ. 2509 และจับชาวบ้านไปราว 50-60 คน ในพื้นที่ตำบลเกาะเต่า ตำบลควนขนุน ในข้อหาคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้เพราะทั้ง 5 ประเด็นดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็นรายละเอียดของเหตุการณ์ “ถังแดง” จึงทำให้คนจำนวนไม่น้อยยังขาดความรู้ความเข้าใจในกรณีดังกล่าว สอดคล้องกับ Thai PBS (2019) ที่ระบุว่า เหตุการณ์ “ถังแดง” แทบไม่เคยได้รับการบันทึกในหน้าประวัติศาสตร์ของไทย เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Suwannarat (2010) ที่ระบุว่า ไม่สามารถหาหลักฐานแสดงให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาอย่างชัดเจน ยกเว้นร่องรอยของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงไม่น่าแปลกใจว่าเหตุใดกลุ่มตัวอย่างจึงมีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยในหลากหลายประเด็น กรณี “ถังแดง”

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถังแดง

การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถังแดง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยาน

ประวัติศาสตร์ดังแดงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยหากพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการการท่องเที่ยว ด้านสถานที่ท่องเที่ยว และด้านกายภาพการท่องเที่ยว สะท้อนถึงความพิเศษของอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดง ทั้งนี้เพราะแหล่งท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการท่องเที่ยว เนื่องจากสะท้อนถึงความโดดเด่นและเอกลักษณ์เฉพาะตัว (Kaur, 2014) ประกอบกับอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์จริงและความทรงจำในอดีตที่เจ็บปวดของความไม่เท่าเทียมและความต่างทางอุดมคติ จนเกิดความขัดแย้งรุนแรงนำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่าง "รัฐกับประชาชน" (Jatupornpipat, 2017)

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านราคาหรือค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยว และด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว สะท้อนถึงความเป็นธรรมในการกำหนดราคาหรือค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดง ทั้งนี้เพราะราคาเป็นสิ่งที่ลูกค้าจะต้องรับภาระในการซื้อสินค้าหรือบริการ (Lovelock & Wirtz, 2014) ฉะนั้นในการกำหนดราคาจึงควรคำนึงคุณภาพ คุณค่า และประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ โดยนักท่องเที่ยวพร้อมที่จะจ่ายในราคาที่สูงขึ้นหากประสบการณ์ที่ได้รับคุ้มค่า นอกจากนี้ การกำหนดราคายังมีบทบาทต่อการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว หากกำหนดราคาต่ำเกินไปจะทำให้มีนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวได้มากขึ้นจนเกินขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ขณะเดียวกันหากกำหนดราคาสูงขึ้นและคุ้มค่าต่อการท่องเที่ยวจะเป็นการคัดกรองเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สนใจเรียนรู้ และซึมซับประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ขณะที่การส่งเสริมการท่องเที่ยวจะกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้เชิงบวกต่อแหล่งท่องเที่ยวและตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพจึงไม่เพียงแต่จะกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการกำหนดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับประเภทของนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ตามที่คาดหวังไว้อีกด้วย (Jaiuea, Kulsiri, Atiwetin & Sirisutthikul, 2015)

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านกระบวนการให้บริการการท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นเพราะการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงนั้นไม่ได้มีกระบวนการให้บริการอะไรมากนัก ขณะที่ Serirat, Serirat, Meechinda, Lertwannawit, Laksitanon, Patavanich and Anutchanon (2009) กล่าวว่า กระบวนการให้บริการจะต้องคำนึงถึงความถูกต้องแม่นยำ รวดเร็ว

และสร้างความประทับใจ ทั้งนี้เพราะช่วงเวลาในการให้บริการจะทำให้นักท่องเที่ยวจดจำกระบวนการในการให้บริการ หากมีการบริการที่ดีจะทำให้นักท่องเที่ยวจดจำเหตุการณ์ที่ตนประทับใจได้ ในทางกลับกันหากบริการไม่ดีจะทำให้นักท่องเที่ยวจดจำเหตุการณ์ที่เลวร้าย และเกิดความไม่พอใจต่อการท่องเที่ยวได้เช่นกัน ดังนั้นการสร้างความประทับใจต่อการท่องเที่ยวจึงต้องสามารถส่งมอบบริการที่ถูกต้องแม่นยำ รวดเร็ว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก การขอข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ง่ายและสะดวก มีการดูแลความปลอดภัย และอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว (Zeithaml, Bitner & Gremler, 2018)

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านบุคลากรการท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงไม่มีบุคลากรที่คอยให้บริการแก่นักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม Kaur (2014) กล่าวว่า การมีปฏิสัมพันธ์กับคนในท้องถิ่น พฤติกรรมของคนในท้องถิ่น รวมทั้งวิธีที่ได้รับการปฏิบัติในระหว่างการเดินทางของนักท่องเที่ยวก็มีส่วนสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ต่อสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะบุคลากรการท่องเที่ยวจะส่งผลโดยตรงต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยว Jaiuea, Kulsiri, Atiwetin and Sirisutthikul (2015) จึงเสนอว่าในการเลือกบุคลากรที่ให้บริการจำเป็นต้องพิจารณาถึงคุณภาพในการให้บริการ มีความรู้ความเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยว มีความสามารถ ความชำนาญ สามารถให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง เป็นมิตร และมีจำนวนผู้ให้บริการที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

ศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดง

การศึกษาศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงมีความพร้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจว่าเพียงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Songsunthornwong and Phuriphakdee (2020) และสอดคล้องกับ Chirinanang (2015) ที่ศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทางประวัติศาสตร์ ทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งอำนวยความสะดวกของจังหวัดกาญจนบุรี เช่นเดียวกับผลการศึกษานักวิชาการหลายท่านที่พบว่าศักยภาพการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ Pengnaren (2017) ที่ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของตลาดน้ำภาคกลางเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน Ungcharoen and Na Thalang (2017) ที่ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสมุทรสาคร Damrongwattana, Kaenamkaeo, Prathum and Onchan (2018) ที่ประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ กรณีศึกษาผู้นำชุมชน อำเภอบึงนาราง จังหวัดนครสวรรค์ Hiranyahad and Kaeonuch (2019) ที่ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรีในฐานะเมืองชายแดน Doloh and Thongsri (2020) ที่ประเมิน

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ ตำบลท่าคำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี Kookkao and Sangounseang (2020) ที่วิเคราะห์ศักยภาพของตลาดสามชุกเพื่อการรองรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ ขณะที่ Na Thongkao, Raksaphol, Pengkona and Chittaprapan (2017) ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตำบลคันธุลี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในส่วนของป่าพรุคันธุลี พบว่า แหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Wisetsunthornsakul (2020) ที่ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ขณะที่ Sawangkong (2015) ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในมุมมองของนักท่องเที่ยว ทัศนศึกษา แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรี พบว่า น้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีศักยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ศักยภาพด้านพื้นที่ และศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม แสดงว่า อุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ มีเอกลักษณ์ รวมถึงมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว ได้แก่ ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ องค์การท่องเที่ยวยังมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแล อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ยังมีความตั้งใจที่จะทำให้อุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงได้รับการพัฒนาตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นและความต้องการของนักท่องเที่ยว (Kuaseng, Chinworakomol & Phueamnat, 2014) สอดคล้องกับแนวคิดของ Singsaktrakul and Sermkarndee (2013) สอดคล้องกับ Wongbuangam and Poolsawat (2013) ที่ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โครงการที่ได้รับรางวัลจากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการเกษตรในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล พบว่า มีศักยภาพด้านพื้นที่อยู่ในระดับมาก และ Klinmuenwai (2018) ที่ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนเทศบาลตำบลนาคร้ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่า มีศักยภาพด้านพื้นที่อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ Sawangkong (2015) ที่ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในมุมมองของนักท่องเที่ยว ทัศนศึกษา แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในจังหวัดสระบุรี พบว่า น้ำตกเจ็ดสาวน้อยมีศักยภาพเด่นด้านพื้นที่ ส่วนน้ำตกคงพญาเย็นมีศักยภาพเด่นในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ขณะที่ผลการศึกษาของ Chomphunoi (2018) พบว่า ชุมชนบ้านเชียงมีศักยภาพการท่องเที่ยวด้านพื้นที่และด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับ Kookkao and Sangounseang (2020) ที่วิเคราะห์ศักยภาพของตลาดสามชุกเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า มีศักยภาพด้านพื้นที่อยู่ในระดับมากที่สุด และศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ขณะที่ Ungcharoen and Na Thalang (2017) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ศักยภาพด้านพื้นที่และการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่ Prawatmueang (2013) ศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก: กรณีอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร พบว่า ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ศักยภาพด้านกิจกรรม แสดงว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดง ยังไม่มีความหลากหลายเท่าที่ควร รวมถึงยังขาดความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว (Department of Tourism, 2015) ดังเช่น ผลการศึกษาของ Pengnaren (2017) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของตลาดน้ำ ภาคกลางเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า ตลาดบางแห่งค่อนข้างขาดแคลนพ่อค้าแม่ค้าที่จะเข้ามาขายสินค้าในตลาด เพราะวิถีชีวิตของคนในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้คนรุ่นใหม่ ต้องการที่จะไปทำงานในอาชีพอื่นมากกว่าเป็นพ่อค้าแม่ค้าอยู่ในตลาด และ Chomphunoi (2018) ที่ศึกษาแนวทางการเพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี กล่าวว่า ชุมชนบ้านเชียงพยายามคิดกิจกรรมเพื่อสร้างความประทับใจและขยายการใช้เวลาพร้อมการใช้จ่ายในชุมชนให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยความร่วมมือของภาครัฐที่เข้ามาพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ชุมชนเกิดเป็นมูลค่าที่สร้างประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวต่อนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนชุมชนบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ขณะที่ Doloh and Thongsri (2020) ซึ่งประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ชุมชนต้นหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี เสนอให้ส่งเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบใหม่ที่สร้างสรรค์ สอดคล้องกับ Sukkasem (2016) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลคงขี้เหล็ก อำเภอ เมือง จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งได้เสนอให้พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวด้านกิจกรรม ขณะที่ Ungcharoen and Na Thalang (2017) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ศักยภาพ ด้านกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ Klinmuenwai (2018) ที่ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน เทศบาลตำบลนาครี อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่า ศักยภาพด้านกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน คือ ศักยภาพด้านการจัดการ แสดงว่าอุทยานประวัติศาสตร์ดังแดงยังมีปัญหาในเรื่องของความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง รวมถึงการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน ไฟฟ้า และน้ำประปา สอดคล้องกับแนวคิดของ Boonyaphak (2007) และผลการศึกษาของ Pengnaren (2017) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของตลาดน้ำภาคกลางเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่า ระบบบริหารจัดการภายในตลาดหรือการบริหารงานของคณะกรรมการ พ่อค้าแม่ค้า และ หน่วยงานภาครัฐยังไม่มีประสานงานที่ดี สอดคล้องกับ Pornwiang, Angsuchotmethi, Muangrat, Kullabut, Sonsing and Kwanman (2017) ที่ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่าง ยั่งยืนของชาวกะเหรี่ยงบ้านวังกะสัง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ศักยภาพด้านการจัดการอยู่ในระดับ น้อย เช่นเดียวกับ Bindusa and Aosakul (2018) ที่ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนและธรรมชาติ เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวอำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล พบว่า เส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางที่ 3 เดิน ตามพ่อ เเละภูผา มีศักยภาพด้านการจัดการอยู่ในระดับน้อย ขณะที่ Doloh and Thongsri (2020) ประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต้นหยงเปาว์ ตำบลท่ากำชำ อำเภอหนองจิก

จังหวัดปัตตานี พบว่า ศักยภาพด้านการจัดการอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ Kookkao and Sangounseang (2020) ที่วิเคราะห์ศักยภาพของตลาดสามชุกเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า มีศักยภาพด้านการจัดการอยู่ในระดับมาก ขณะที่ Ungcharoen and Na Thalang (2017) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ศักยภาพด้านการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง โดย Sawangkong (2015) เสนอว่า แหล่งท่องเที่ยวทุกแหล่งควรเน้นการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ขณะที่ Damrongwattana, Kaenamkao, Prathum and Onchan (2018) เสนอว่า ควรส่งเสริมความรู้เรื่องการลดมลภาวะหรือขยะมูลฝอยที่ทำลายสภาพแวดล้อมให้กับนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน ซึ่งต่างจาก Chomphunoi (2018) ที่เสนอว่า การจัดการผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวซึ่งเชื่อมโยงกันเป็นห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมมาเป็นข้อมูลสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและมีคุณค่า ขณะที่ Duhameln (2020) เสนอว่า ควรมุ่งเน้นการจัดการการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง เรียงลำดับความสัมพันธภาพจากมากไปน้อย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์หรือบริการการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถ้ำแดง” อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และกายภาพการท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่า มิติของแหล่งท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง เพราะครอบคลุมถึง 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง คือ ผลิตภัณฑ์หรือบริการการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว และกายภาพการท่องเที่ยว ประกอบกับอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงยังมีคุณสมบัติสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) ที่ Phitphoomvithi (2020) กล่าวว่า หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจ เพื่อความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นอีก 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง อีกทั้งอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงยังมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะตัว และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญด้านการท่องเที่ยว (Suwuttikun, 2009) ขณะที่ อายุและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นอีก 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงนั้น เป็นเพราะผู้ที่มีอายุและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่าย่อมมีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ในพื้นที่มากกว่า ทำให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Prapreutkit (2010) ที่กล่าวว่า สถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้หรือไม่ ขณะที่ Ungcharoen and Na Thalang (2017) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่

แตกต่างกันในด้านอายุ อาชีพ และรายได้ มีความเห็นต่อศักยภาพการท่องเที่ยวแตกต่างกัน จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการท่องเที่ยวอาจจะมีมากกว่าที่ค้นพบในงานวิจัยนี้ก็เป็นได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงด้านบุคลากรการท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อย อันเนื่องมาจากอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงไม่มีบุคลากรที่จะคอยให้บริการนักท่องเที่ยว หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงต้องจัดหาบุคลากรมาให้บริการแก่นักท่องเที่ยวให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยจะต้องพิจารณาถึงคุณภาพในการให้บริการ มีความรู้ความเข้าใจในแหล่งท่องเที่ยว มีความสามารถ ความชำนาญ และเป็นมิตร

2. ผลการศึกษาพบว่าศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงด้านการจัดการอยู่ในระดับน้อย หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงต้องปรับปรุงความปลอดภัยในการท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง เพื่อให้นักท่องเที่ยวไม่เกิดความกังวลใจในการมาท่องเที่ยว โดยครอบคลุมถึงความปลอดภัยในการท่องเที่ยวช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อีกทั้งควรจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน ไฟฟ้า และน้ำประปา เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น

3. ผลการศึกษาพบว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการการท่องเที่ยวส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงจึงควรนำเสนอที่พัก ร้านอาหาร และร้านค้าที่ได้มาตรฐาน ขณะที่หน่วยงานที่รับผิดชอบควรให้ความสำคัญกับย៉าเดือนเอกลักษณ์ของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงที่มีความเฉพาะและแตกต่างจากจุดหมายปลายทางอื่น เสริมสร้างการเรียนรู้ รวมถึงรักษามรดกเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว อันจะทำให้อุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงสามารถแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้

4. ผลการศึกษาพบว่าสถานที่ท่องเที่ยวส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงควรให้ความสำคัญกับความสะอาดของพื้นที่ ขณะที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องจัดระบบการคมนาคมขนส่งเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงได้โดยสะดวก ประหยัด และรวดเร็ว รวมถึงตลอดถึงการเชื่อมโยงระหว่างอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ แหล่งช้อปปิ้ง และร้านอาหาร เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงเพิ่มมากขึ้น

5. ผลการศึกษาพบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถ้ำแดง” ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง จึงเป็นหน้าที่ของคนในพื้นที่ที่จะต้องช่วยกันบอกเล่าประวัติศาสตร์ “ถ้ำแดง” เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้และเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันควรผลักดันให้ประวัติศาสตร์ “ถ้ำแดง” ได้รับการบรรจุไว้ในแบบเรียนหรือหนังสือประวัติศาสตร์ อันจะ

เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวดูอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง และป้องกันมิให้ความสูญเสียที่ภาครัฐกระทำกับประชาชนเอกชนกรณี “ถ้ำแดง” เกิดขึ้นซ้ำอีก

6. ผลการศึกษาพบว่าอายุส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง สะท้อนให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยเห็นความสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่รับรู้เหตุการณ์ดังกล่าวจึงควรทำหน้าที่ในการส่งต่อประสบการณ์หรือข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “ถ้ำแดง” เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้รับรู้ มิเช่นนั้นประวัติศาสตร์ “ถ้ำแดง” จะเลือนหายไปจากความทรงจำของคนทั้งในและนอกพื้นที่

7. ผลการศึกษาพบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง สะท้อนว่าคนที่เพิ่งย้ายมาอาศัยอยู่ในพื้นที่หรืออาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลาไม่นานอาจจะไม่เห็นความสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง จึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาก่อนที่จะต้องส่งต่อประวัติศาสตร์ “ถ้ำแดง” ให้คนที่เพิ่งย้ายมาอาศัยอยู่ในพื้นที่ได้รับรู้ เพื่อให้อุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงได้รับความสนใจจากคนในพื้นที่มากยิ่งขึ้น

8. ผลการศึกษาพบว่ากายภาพการท่องเที่ยวส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงควรจัดตั้งอำนวยความสะดวกให้ครบครัน โดยคำนึงถึงความสามารถในการสร้างความเพลิดเพลิน รวมถึงความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งจะต้องมีการดูแลรักษาลักษณะทางกายภาพให้อยู่ในสภาพที่ดี ไม่ชำรุดทรุดโทรม จึงจะทำให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการที่จะมาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง ในมุมมองของคนพื้นที่ อันจะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงในมุมมองของคนพื้นที่ได้ครอบคลุมมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงในมุมมองของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะเป็นกลุ่มที่จะนำมาซึ่งรายได้ให้แก่ชุมชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ มุมมองของนักท่องเที่ยวจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถปรับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องได้อย่างตรงจุด

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างศักยภาพของอุทยานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดพิจิตร เพราะหากมีงบประมาณจำกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะสามารถตัดสินใจใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ

เอกสารอ้างอิง

- Bindusa, D. & Aosakul, E. (2018). *A study of the potential of community and natural tourism sites for tourism development routes in Mueang Satun District, Satun Province*. Paper presented at the 1st National Conference on Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University, Songkhla Province.
- Boonyaphak, W. (2007). The impact of tourism industry in cultural heritage. *Tourism Journal*, 4(October), 31–38.
- Chirinang, P. (2015). Guidelines for the development of tourism potential in Kanchanaburi Province. *Western University Research Journal of Humanities and Social Science*, 1(1), 1-14.
- Chomphunoi, S. (2018). *Guidelines for adding value to community tourism: A case study of Ban Chiang Community, Udon Thani Province*. Bangkok: National Defense College.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test*. New York: Harper Collins.
- Damrongwattana, J., Kaenamkao, D., Prathum, B. & Onchan, P. (2018). An assessment of the potential for community based tourism in learning: Case study of community leaders of Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of MCU Nakhondhat*, 5(1), 58-69.
- Department of Tourism. (2015). *Guidelines for the management of historic and cultural ecotourism sites*. Bangkok: Tourist Attraction Development Office.
- Doloh, S. & Thongsri, P. (2020). An evaluation of agricultural tourism potential of Tanyong Pao Community, Tha Kam Cham Subdistrict, Nong Chik District, Pattani Province. *Journal of Humanities & Social Sciences*, 37(1), 80-111.
- Duhameln, P. N. (2020). The development of the historical heritage of Songkhla Old Town to add value in the form of tourism in the old city. *Nakhon Lampang Buddhist Colleges Journal*, 9(2), 52-64.
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis*. New Jersey: Prentice Hall.
- Hiranyahad, R. & Kaeonuch, K. (2019). Potential and tourism problems of Kanchanaburi Province as a border town. *NRRU Community Research Journal*, 13(2), 101-112.
- Jaiuea, M., Kulsiri, P., Atiwetin, T. & Sirisutthikul, W. (2015). *Marketing model for development of Bang Luang Community Cultural Heritage Tourism, Bang Luang Subdistrict, Bang Len District, Nakhon Pathom Province*. Unpublished Doctoral Dissertation. Bangkok: Srinakharinwirot University.

- Jatupornpipat, J. (2017). *"Trang-Phatthalung" organized an activity "Cycling to see the city, connect with relationships", cycling, eating and travelling to the brother's house*. Retrieved from <https://siamrath.co.th/n/21686>
- Kanitthakun, S. (2019). *From red tank to Billy and the three southern border provinces: Otherwise the state tries to eliminate*. Retrieved from <https://themomentum.co/jularat-damrongviteetham-interview/>
- Kaur, S. (2014). *Role and effectiveness of marketing service in tourism*. Alcide De Gasperi University of Euroregional Economy Johns, Poland.
- Klindeeplee, J. (2008). *An assessment of tourist attraction for ecotourism: Case study of Sai Yok National Park, Kanchanaburi*. Unpublished Master Independent Study. Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Klinmuenwai, K. (2018). *A study of potential and building a model of community tourism routes and local guides: Community Tourism, Nakrua Sub-district, Mae Tha District, Lampang Province*. *Journal of Thonburi University*. 12(28), 85-97.
- Kookkao, P. & Sangounseang, A. (2020) Analysis of the potential of the Sam Chuk market to support sustainable tourism. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*. 15(2), 68-76.
- Kuaseng, T., Chinworakomol, A. & Phueamnat, L. (2014). *Potential of ecotourism resources in the three southernmost provinces (Pattani, Yala and Narathiwat)*. Yala: Yala Rajabhat University.
- Lovelock, C. & Wirtz, J. (2014). *Services marketing: People, technology, strategy* (7th ed.). New Jersey: Pearson/Prentice Hall.
- Mektrairat, N. (2016). *The incident of kicking down the mountain and burning the red tank*. Retrieved from http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=เหตุการณ์ถล่มเขา_เผาธงแดง
- Na Thongkao, B., Raksaphol, A., Pengkora, J. & Chittaprapan, B. (2017). Potential and development approaches in Tambon Khan Thulee, Suratthani Province. *Area Based Development Research Journal*. 9(2), 106-121.
- National Statistical Office. (2020). *Number of population from registration by age, sex and province, 2019*. Retrieved from <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>
- Noknoi, C. (2010). Khao Pu-Khao Ya: Phatthalung's last forest and ecotourism management. *Greenline*. (28), 38-42.
- Noknoi, C. (2016). Agritourism: Concept and experiences. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences*. 36(2), 157-169.

- Nookaeo, S. (2018). *History of Phatthalung*. Retrieved from <https://sites.google.com/site/baifern098032/prawati-canghwad-phathlung>
- Pengnaren, P. (2017). *Guidelines for the development of tourism potential of the central floating market to enter the ASEAN Economic Community*. Bangkok: Thonburi Rajabhat University.
- Phitphoomvithi, P. (2020). *Historical tourism management (part 1)*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/article/news_2344210
- Pornwiang, S., Angsuchotmethi, S., Muangrat, S., Kullabut, A., Sonsing, P. & Kwanman, P. (2017). *The development of sustainable cultural tourism potential of Karen people, Baan Vungasang, Kamphaeng Phet Province*. Bangkok: Ministry of Culture.
- Post Today. (2019). *"Phatthalung" the best tourist attraction in the secondary city: Traveler's paradise on earth*. Retrieved from <https://www.posttoday.com/social/local/609911>
- Prachatai. (2019). *'Red tank' from Billy reverses the murder of a communist suspect from the Marshal Thanom era and 'the culture of impunity'*. Retrieved from <https://prachatai.com/journal/2019/09/84164>
- Pradit, R. & Pamprasit, R. (2014). Potentials and opportunities in tourism development of KhaoKho Sub-district, Phetchabun Province. *Journal of Social Sciences*. 10(2), 127–149.
- Prapreutkit, S. (2010). *Evaluation of the potential of tourist attractions in Mueang District, Trat Province to create an ecotourism route*. Unpublished Master Independent Study. Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Prawatmueang, R. (2013). *The potential of world heritage tourism management: The case of Ayutthaya Historical Park and Sukhothai - Si Satchanalai - Kamphaeng Phet*. Bangkok: Suan Dusit Rajabhat University.
- Sawangkong, K. (2015). An assessment of tourist attraction from the tourist perspective: A case study of waterfalls in Saraburi. *Journal of Social Sciences Srinakharinwirot University*. 18(January-December), 10-25.
- Serirat, S., Serirat, S., Meechinda, P., Lertwannawit, O., Laksitanon, P., Patavanich, O. & Anutchanon, J. (2009). *Modern marketing management*. Bangkok: Development Studies.
- Singsaktrakul, P. & Sermkarndee, P. (2013). The study of potentiality and conservation tourism development approach of Baan Thung–Maprang, Kuan Doan District and Baan Ton–Panan, Kuan Kalong District in Satun Province. *Suddhiparitat Journal*. 27(83), 97–112.
- Sinptraethong Network Learning Center. (n.d.). *What is the "Red Tank" incident?*. Retrieved from <http://xn--72c5acd0a4a8b3a1d0b8f5f.xn--o3cw4h/red/>

- Songsunthornwong, C. & Phuriphakdee, S. (2020). Model of tourism experience value of Thai elderly tourists. *Innovative Distance Learning Electronic Journal*. 10(2), 189-207.
- Sukkasem, M. (2016). Guidelines for developing agricultural tourism potential Khi Lek Subdistrict, Mueang District, Prachinburi Province. *FEU Academic Review*. 10(4), 97-112.
- Surawattananon, N. (2019). *Tourism and the role that drives the Thai economy: A necessary hero or a true hero?*. Retrieved from https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_29Oct2019.aspx
- Suwannarat, S. (2010). Creating a tour program for learning the history of the Red Tank participated. *Suthiparithat Journal*. 24(73), 57-71.
- Suwuttikun, T. (2009). *Readiness and potential of Ranong Provincial Administrative Organization to promote historical tourism*. Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Tangprasert, S. (2020). *Follow the tears in the song - local stories: State-based violence from past to present (1)*. Retrieved from <https://prachatai.com/journal/2020/02/86387>
- Thai PBS. (2019). *Red Tank Village*. Retrieved from <https://program.thaipbs.or.th/TruthNeverDies/episodes/62114>
- Ungcharoen, R. & Na Thalang, C. (2017). A study of the potential of ecotourism in Samut Sakhon Province. *Dusit Thani College Journal*. 11(1), 133-148.
- Wisetsunthornsakul, P. (2020). Community-based tourism development in Nakhon Ratchasima Province. *Rajapark Journal*. 14(34), 31-43.
- Wongbuangam, B. & Poolsawat, M. (2013). *Assessing the potential of agricultural tourism sites project that won the award from the contest of works according to the philosophy of sufficiency economy in the agricultural sector in Bangkok and its vicinity*. Bangkok: Rajamangala University of Technology Phra Nakhon.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row Publication.
- Yuthong, J. (2015). Southern front in the situation of erysipelas "Do not quarrel with the boss, not recovered from poverty ". *Semi-academic Journal*. 36(3), 74-84.
- Zeithaml, V. A., Bitner, M. J. & Gremler, D. D. (2018). *Services marketing: Integrating customer focus across the firm*. Chicago, IL: McGraw-Hill Education.